

GƏLƏCƏYİN MÜƏLLİMİ MÜASİRLİK KONTEKSTİNDƏ

Cafar Məmməd oğlu Cafarov
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
rector@adpu.edu.az

Açar sözlər: *təhsil, təhsil istiqamətləri, müəllim hazırlığı, müəllim nüfuzu, fasilitator*

Tədqiqatın məqsədi təhsil sistemindəki yenilikləri, “gələcəyin müəllimi”nin profilini, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin bu sahədəki fəaliyyətinin bəzi istiqamətlərini müəyyənləşdirməkdir. Bildiyimiz kimi, təhsildə ideologiyanın rolu olduqca vacibdir. Hər bir müəllim fasilitator mövqeyindən çıxış edərək tələbələrdə idrak fəallığını, tədqiqat bacarığını formalaşdırmaqla yanaşı, gənclərin milli ruhda, milli-mənəvi dəyərlərlə tərbiyələndirməsi işində məsuliyyət daşıyır. Çünki müəllim milli şüuru inşa edən sosial mühəndisdir. Təhsil strateji fəaliyyət sahəsi, müəllim hazırlığı isə ölkəmizin milli təhlükəsizlik məsələsidir. Sadaladığımız keyfiyyətlərə uyğun gələcək nəsil yetişdirmək üçün gələcəyin müəllimi müstəqil düşüncəli, yaradıcı və təşəbbüskar olmalıdır.

УЧИТЕЛЬ БУДУЩЕГО В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОСТИ

Джафар Джафаров

Ключевые слова: *образование, образовательные направления, подготовка учителей, репутация учителя, координатор*

Целью данного исследования является выявление тенденций в системе образования, профиля «будущего учителя», некоторых аспектов деятельности Азербайджанского государственного педагогического университета в этой области. Как известно, роль идеологии в образовании является решающей. Каждый преподаватель несет ответственность за роль фасилитатора в формировании познавательной деятельности учащихся, их исследовательских способностей и обучении молодежи национальному духу, национально-нравственным ценностям. Потому что учитель - социальный инженер, который строит национальное самосознание. Образование является стратегическим направлением

FUTURE TEACHER IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY

Jafar Jafarov

Keywords: *education, education trends, teacher training, teacher reputation, facilitator*

The purpose of this study is to identify trends in the education system, the “future teacher” profile, some aspects of the activity of the Azerbaijan State Pedagogical University in this area. As is known, the role of ideology in education is crucial. Each teacher is responsible for the role of the facilitator in shaping the cognitive activity of students, their research abilities and teaching young people the national spirit, national and moral values. Because the teacher is a social engineer who builds a national identity. Education is a strategic activity, and teacher training is a matter of national security. In order to educate the future generation, which will meet the entrepreneurial quality, the future teacher must be independent, creative and enterprising.

IV sənaye inqilabını yaşayan müasir dünyamız sürətlə dəyişir və inkişaf edir. Elmin, texnikanın inkişaf sürətinə nəzər salsaq, V sənaye inqilabı da uzaq görünür. Bu da özlüyündə yeni dövrün tələblərinə uyğun “yeni növ insan”ın formalaşması deməkdir. Uzaqda olmayan, hətta artıq başlamış süni intellekt dövrü özünün müsbət tərəfləri ilə yanaşı, mənfi tərəfləri ilə də həyatımıza daxil olur. Bu cür sürətli inkişafa necə uyğunlaşmaq olar?! İ.Maskın da qeyd etdiyi kimi, süni intellektdən qorunmağın yeganə yolu insan intellektinin də onunla paralel təkmilləşməsidir[3].Bunu da təhsilsiz etmək mümkün deyildir. Bu günümüzü və gələcəyimizi təhsilin və elmin üzərində qurmalıyıq. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) hesabatında qeyd edildiyi kimi, bizim sürətlə dəyişən müasir dünyamızda təhsil yalnız keçmiş dərslərdən istifadə etməklə gələcəyə hazırlaşma bilmir. Bir çox ölkələrdə təhsil əvvəlki kimi yenə də bugünün dəyişikliklərinə uyğunlaşmaq üçün mübarizə aparır və sabahkı günün dəyişikliklərinə hazır deyil. Düşünülmüş siyasət gələcək hadisələri bu günlə əlaqələndirir, onları öyrənməyə və gələcəyə hazırlanmağa imkan verir” [4]. Çünki hazırda təhsil dedikdə yalnız biliklərin öyrənilməsi deyil, bacarıqların formalaşdırılması nəzərdə tutulur. Bu gün siyasi, iqtisadi, sosial və texnoloji trendlər kompleks şəkildə təhsilin məzmununu ifadə edir. OECD “2019-cu ilin təhsil trendləri”ndə 3 meqatendensiya qeyd edilmişdir:

1) qloballaşma;

- 2) rəqəmsallaşma;
- 3) qocalma.

Bunlar fundamental inqilab dövrünün tendensiyalarıdır. Bütün bu yeniliklərə uyğun gəncləri yetişdirmək üçün öncə bu günün müəllimlərini yetişdirməliyik. Dünyanın qabaqcıl ölkələri bir çox sahələrdə olduğu kimi, təhsil və elm sahəsində də irəlidədirlər. Sürətlə inkişaf edən elm və texnikanın yeniliklərinə uyğunlaşmaq, çatmaq üçün biz daha çox çalışmalıyıq.

Hamıya məlumdur ki, son illərdə təhsildə köklü dəyişikliklər aparılmış və aparılmaqdadır. Bu dəyişikliklərin aparılmasındakı məqsəd təhsili məzmunca və formaca təkmilləşdirmək dünya standartlarına uyğunlaşdırmaqdır. Hazırda ali məktəblərimizdə bakalavr səviyyəsində 157662, magistratura səviyyəsində 13442, orta ixtisas təhsili müəssisələrində 51819, peşə təhsili müəssisələrində isə 23000 tələbə təhsil alır. Günümüzün tələblərinə uyğun bir nəsil yetişdirmək üçün müəllim amili olduqca vacibdir.

Ölkə Prezidentinin Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” çərçivəsində aparılan islahatlarda da bunu görürük. Bu gün müəllim peşəsinin nüfuzunun artırılması istiqamətində müəllimlik ixtisasına stimül yaradan təqaüd proqramı, modul üzrə ixtisasartırmanın təşkili, müəllimlərin bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsi kimi işlər görülür.

Müəllimlər hər bir qabaqcıl cəmiyyətdə ən dəyərli peşə sahibləri sayılmışlar. Hər bir inkişaf prosesinin önündə gedən kadrları və peşəkar mütəxəssisləri müəllimlər hazırladığından ümumi tərəqqinin başlanğıc nöqtəsi də təhsil və müəllim əməyidir. Həqiqi və layiqli Azərbaycan müəllimi cəmiyyətdə həmişə öncül və nüfuzlu mövqeyi ilə seçilmişdir. Buna görə də ölkəmizdə müəllimliklə bağlı müraciət forması, bəlkə də, dünyada təkrarı olmayan bir ucalıq qazanmışdır. Kütləvi maariflənmədən sonrakı illərdən başlayaraq müəllimlər nəslinin yetirməsi olan təhsilli, nüfuzlu digər peşə sahiblərinə də “müəllim” deyə müraciət olunmaqdadır.

XX əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində respublikada baş verən dağıdıcı proseslər, müharibə şəraiti, ümumi geriləmə müəllimlərin vəziyyətini ağırlaşdırsa da, müstəqillik ideallarına dərinlən bağlı olan həqiqi pedaqoqlar sinif və auditoriyaları tərk etmədilər, ehtiyaca boyun əyməyib bu adın şərəf və nüfuzunu qorudular. Müəllim adını aşağılamağa müəyyən cəhdlər olsa da, bütövlükdə, cəmiyyət onlara layiqli ehtiram göstərdi.

Müəllimlər də o dövrdə heç kəsdən incimədilər, sadəcə, “müəllim” müraciətindən məmnunluq duyub çətin, məsul fəaliyyətlərini sabaha inamla davam etdirdilər. Yəni xalqımızın ictimai-mədəni düşüncəsində müəllim peşəsi ilə bağlı kök salmış yüksək qənaəti heç bir siyasi dəyişiklik və iqtisadi böhran sarsıda bilmədi. Azərbaycan müəllimlərinin böyük dostu və hamisi olan ümummilli lider Heydər Əliyev o günlərdə söylədiyi “Mən Yer üzündə müəllim

adından uca ad tanımıram” – kəlamı isə təzə şəraitdə müəllimlik şərəfini yeni bir ucalığa yüksəltdi.

Yeni əsrin ilk onilliklərində beynəlxalq təhsil xidmətləri bazarında rəqabətin artması müəllim ixtisasının məzmun və keyfiyyətcə yenilənməsinə, təkmilləşməsinə ehtiyac yaradır. Bunun üçün də müstəqil Azərbaycanın təhsil quruculuğunda müəllim hazırlığının yeni trendləri gerçəkləşdirilməlidir. Müəllim hazırlığının yeni istiqamət və hədəflərinin müəyyənləşdirilməsində, ilk növbədə, təhsildə varislik və müasirlik prinsipinin vəhdətinin xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini unutmamalıyıq. Milli təhsilimizin ən yaxşı ənənələri, həmişəyaşar irsi yaşadılmalı və zənginləşdirilməlidir.

Azərbaycanın ictimai-siyasi fikir və dövlətçilik tarixində böyük rol oynamış və cəmi 23 ay yaşamış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ən çətin siyasi və iqtisadi problemlərlə üzləşdiyi aylarda belə müəllimlərin fəaliyyətinə geniş meydan açmış, əhatəli təhsil siyasəti yeritmişdi. AXC hökuməti məktəblərin milliləşdirilməsi, yeni dərslik və proqramların hazırlanması, Qori Müəllimlər Seminariyasının Azərbaycan şöbəsinin Qazaxa köçürülməsi, Bakı Dövlət Universitetinin yaradılması, xarici ölkələrə təhsil almaq üçün 100 gəncin göndərilməsi, pedaqoji kursların, anadilli məktəblərin açılması və xalq maarifinin milli məzmununda təşkili kimi tarixi tədbirlərlə pedaqoji fikrin yerli və bəşəri dəyərlər əsasında inkişafında yeni istiqamətlər açmışdı. Xatırlamaq yerinə düşər ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin o zaman xaricə ali təhsil almağa göndərdiyi gənclərin bir neçəsi ötən əsrin 30-cu illərində Pedaqoji İnstitutda elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuş, bu ali təhsil müəssisəsinin böyüməsi və inkişafında yaxından iştirak etmişdilər.

Azərbaycan müəllimlərinin XV qurultayında təhsil naziri Ceyhun Bayramov hesabat məruzəsində söylədiyi kimi, “Xüsusi iftixar hissi ilə qeyd etmək lazımdır ki, cümhuriyyətin müstəqillik ideallarını ulu öndər Heydər Əliyev gerçəkləşdirdi. Özünün böyük dühası, zəngin idarəçilik təcrübəsi, dönməz iradəsi ilə müstəqil və güclü Azərbaycanın möhkəm təməlini yaratdı”[5]. Gələcəyin müəllimlərini hazırlayarkən ümummillə lider Heydər Əliyevin müəllim peşəsinə verdiyi tarixi qiymətdən nəticə çıxaracağımız bir çox məqamlar var. Ulu öndər “Cəmiyyətin gələcək tərəqqisi bir çox cəhətdən indi gənclərimizə nəyi və necə öyrətməyimizdən asılı olacaqdır” xəbərdarlığı milli pedaqoji düşüncəyə güclü təkan vermişdir. Bu dahi şəxsiyyətin Azərbaycan müəlliminin gənclərə nəyi və necə öyrətməsinin həlledici məqam olduğunu söyləməsi tarixi uzaqgörənlik nümunəsidir.

Ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin də qeyd etdiyi kimi, “Gənclərimiz milli ruhda tərbiyə olunmalıdır, bizim milli-mənəvi dəyərlərimizin əsasında tərbiyələnməlidir. Gənclərimiz bizim tariximizi yaxşı bilməlidir, keçmişi yaxşı bilməlidir, dilimizi yaxşı bilməlidir, milli dəyərlərimizi yaxşı bilməlidir. Milli dəyərlərimizi, milli ənənələrimizi yaxşı bilməyən, tariximizi yaxşı bilməyən

gənc vətənpərvər ola bilməz” [2]. Unutmamalıyıq ki, müəllim milli şüuru inşa edən sosial mühəndisdir. Müəllim dövlətimizin və millətimizin mənəvi təhlükəsizliyini qoruyan mənəviyyat keşikçisidir. Təhsil strateji fəaliyyət sahəsi, müəllim hazırlığı isə ölkəmizin milli təhlükəsizlik məsələsidir. Böyük alman filoloqu Hegelin təbirincə desək, “Müəllimlik insanları mənəviyyatlı etmək peşəsidir”.

Bəs müəllim şagirdlərə bu gün nəyi öyrətməlidir? Arzuladığımız gələcəyə gənc nəsə lazım olanları öyrətməklə çata bilərik. Biz uşaq və yeniyetmələri, gəncləri fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam yetişdirməklə müasir Azərbaycan dövlətinin gələcəyi üçün möhkəm özüllər atdığımızı və bununla böyük tarixi missiya həyata keçirdiyimizi dərinləndirib dərk etməliyik. Gənc nəsə, hər şeydən əvvəl, Azərbaycan, dövlətçilik sevgisini aşılamalıyıq. Onlar Azərbaycan Respublikasının layiqli vətəndaşları olmaq üçün qədim soy-kökə və milli tarixə bağlı, buraxılmış səhvləri görə bilən, qazanılmış uğurlarla arxayınlaşmayan insanlar kimi formalaşmalıdırlar. Gənclərin xalqına, millətinə ehtiramı valideynlərinə sevgidən, Vətəninə və torpağına məhəbbəti isə doğulub boyabaşa çatdığı evə, məhəlləyə bağlılıqdan qaynaqlanmalı və bütün milli-mənəvi məkanını əhatə etməlidir. Bu gün dünya təcrübəsində də bu ənənədən istifadə edilir. Cəmiyyətin gələcəyi uşaqlara ilk təhsildən başlayaraq əxlaqi-mənəvi keyfiyyətlər öyrədilir. Bunu etməyin ən optimal yolu tədris planlarına “mənəvi təhsil” in daxil edilməsidir.

Sürətli texnoloji yeniliklər yaşayan, qloballaşan dünyada müharibə vəziyyətində olan 10 milyonluq Azərbaycan Respublikasının məlum geopolitik vəziyyətində müəllim hazırlığında hansı prinsiplər gözlənilməlidir?

Bu prinsiplərin “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda, “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda, Ömür boyu təhsil üzrə Milli Kvalifikasiyalar çərçivəsində əksini tapmasına, bunların nəticəsi olaraq son illərdə ölkəmizdə təhsil sahəsində müsbət dinamika müşahidə olunmasına, bir sıra əsaslı nailiyyətlər əldə edilməsinə baxmayaraq, onların məzmununun geniş açılmasına və şəraitə uyğun dürüsləşdirilməsinə zərurət qalmaqdadır.

Bu gün Azərbaycanda təhsil sahəsində islahatlar geniş miqyasda və sürətlə həyata keçirilir. Ölkəmizdə insan kapitalının inkişafı məhz təhsil alan şəxslərin müasir bilik və bacarıqlara yiyələnmələri yolu ilə mümkün olacaqdır. Ali təhsil sistemi yeni inkişaf mərhələsindədir. Çağdaş dövrümüzün tələblərinə görə, ali təhsil də xidmət sahəsi hesab edilir. Bürokratik universitetlər dəyişərək sahibkarlıq, tədqiqat universitetlərinə çevrilirlər. Bunu bizdən dövr tələb edir. Bildiyimiz kimi, universitetlər sürətlə dəyişən cəmiyyətin sosial mahiyyətini təşkil edir. Belə ki, universitetlər iqtisadi inkişafa yol açmalı, təhsilənlərə bu məqsədə çatmağın yollarını öyrədilməlidir. Artıq bizdə də universitetlərin transformasiyasına başlanılmışdır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti olaraq əsas vəzifəmiz müasir müəllim şəxsiyyətini formalaşdırmaq, cəmiyyətdə müəllim peşəsinə olan inamın və etibarın yüksəldilməsi üçün dövrün tələblərinə uyğun bilik və bacarıqlara malik müəllimlər yetişdirməkdir. Bu məqsədlə ADPU-da tələbələrə hərtərəfli bilik və bacarıqların verilməsi üçün ali pedaqoji təhsilin institusional əsasları, infrastrukturu və insan resursları inkişaf etdirilir. Belə ki, hazırda 4 tədris korpusu, rayonlarda fəaliyyət göstərən 5 filialı və nəzdində olan kollecdə daxil olmaqla ADPU-da ümumilikdə “19637 nəfər təhsil alır, onlara 1243 nəfər akademik və 1124 nəfər inzibati heyət xidmət göstərir”. [1, s. 3]

Gənclər müasir dünyamızın üstünlüklərini bilməli, onlardan istifadə etməli, yeniliyin yaratıcılarına çevrilmək eşqi ilə yaşamaladırlar. Yeni nəsillər qabaqcıl cəmiyyət və dövlətlərə kor-koranə pərəstiş etməməli, həmin reallıqları öz ölkəsində yaratmağı bacarmalıdır. Biz gənclərin gələcək dünya üçün bilməli olduqları dəyərləri müəyyən edərkən, onların duyğu-düşüncələrinə milli mənlilik – azərbaycançılıq məfkurəsi aşılamalıyıq. Biz müəllimlər olaraq onlara hər şeyi öyrədəcəyimizi düşünsək, səhv etmiş olarıq. Bizim buna, sadəcə olaraq, vaxtımız və imkanımız çatmaz. Biz onlara iki şeyi – Vətən, xalq, dövlət sevgisini və müstəqil öyrənmə bacarığını mütləq öyrətməliyik. Bu ADPU-nun Strateji Bəyannaməsində də öz əksini tapmışdır. ADPU-nun missiyası “milli şüura malik, tədqiqatçı, məhsuldar, dərin düşüncəli, elmə, insan hüquqlarına hörmət edən, yaratıcı və innovativ, fərdlər-pedaqoqlar yetişdirmək; təhsil, tərbiyə, araşdırma və s. digər elmi tədbirlər vasitəsilə cəmiyyətin texnoloji, sosial-iqtisadi və mədəni səviyyəsinin yüksəldilməsinə töhfə vermək”dir [1, s. 5].

Vacib olan bilik və bacarıqları onlara biz öyrədəcəyik, bunu cəmiyyətin sosial sifarişi olaraq zaman bizdən tələb edir. Yeni nəsillər sərbəst öyrənmə biləcəklərini isə müəllimin yönləndirməsi ilə şagird və ya tələbə özü mənimsəyəcəkdir. Amma biz yeni nəsillər necə öyrənəcəyindən öncə, nəyi öyrənməli olacağını bilməsi üçün hökmən ona iki bacarığı aşılamalıyıq. Birincisi, tələb olunan minimum rəqəmsal biliklərdir. Bununla yeni nəsillər kompüter və ondan peşəkar istifadəni, gündəlik həyatda bütün ictimai-texnoloji tətbiqlərə yiyələnəcəkdir. İkincisi, doğma, zəngin və gözəl ana dilimizdən sonra gənclərə dünyanın siyasət, elm və texnologiya dili olan ingilis dilinin öyrədilməsidir. Bu günün müəllimi yuxarıda qeyd etdiyimiz metodları gənclərə öyrətmək üçün ilk öncə onları özü öyrənməlidir. Bunun üçün müəllimlərə, ən azı, müasir pedaqoji ədəbiyyata çıxış lazımdır. Bunu isə əcnəbi dil olmadan etmək mümkün deyildir.

“2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində 3558 gənc dünyanın ən nüfuzlu universitetlərində təhsil almışdır. Ali təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsində, ikili diplom proqramlarının genişləndirilməsində və xaricdə doktorant hazırlığının təşkili

baxımında Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2019-2023-cü illər üçün ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı” bu baxımdan olduqca əhəmiyyətlidir. Bunlar bizim dünya elminə və siyasətinə, uğurlu işgüzar fəaliyyətimizə çıxışımızın birbaşa yoludur. Milli-mənəvi kök üzərində rəqəmsal bilik, bacarıqlar və dünyaya çıxış üçün ingilis dili, tələb olunan məlumatı əldə etmək üçün dünyagörüşü, maraq dairəsi və s. milli təhsilin istiqamətini formalaşdırmağa kömək edəcək vacib məsələlərdir. Bəs müəllim bunları necə öyrətməlidir?

Etiraf etməliyik ki, biliyin mərkəzləşdiyi, ləng yeniləşdiyi, kütləvi informasiya vasitələrinin kifayət qədər təsirli olmadığı, elmin kommersiyalaşdırılmadığı XIX əsrin ortalarından XX əsrin 80-ci illərindək mövcud olmuş pedaqoji yanaşmalar bu gün təsirli deyil. Köhnə tədris üsulları ilə bir kitabdan bilik əldə edib, onu yeganə doğru qaynaq kimi şagird və tələbələrə ötürən müəllimin yerini bu gün məlumat bolluğunda azmaq təhlükəsi ilə üzləşmiş gəncin çoxsaylı bilik və mənbələrdən nəyi, necə öyrənəcəyini tənzimləyən bələdçi, yönəldici, mentor müəllim tutmalıdır.

Etiraf edək ki, bu, çox mürəkkəb missiyadır. Əvvəla, yeniləşən bilikləri müntəzəm öyrənməlisən ki, düzgün bələdçilik edə biləsən. İkincisi, əmək bazarını, təhsilin növbəti mərhələsinin tələblərini bilməlisən ki, ona uyğun biliklərə bələdçilik etməyi bacarasan. Üçüncüsü, şagirdi, tələbəni onun milli mənləşmə şüurunu zədələyəcək məlumatlardan uzaqlaşdırmalısan və ya gənclərdə bu “yoluxucu virus”a qarşı immunitet yaratmalısan.

Artıq ötüb keçmiş ehtiyaclar üçün kadr hazırlamaq dövrü deyil. Heç kimə sirr deyil ki, enerji daşıyıcılarının təbiətində ciddi dəyişikliklər baş verir. Artıq kömür və neftə əsaslanmış enerjinin yerini tədricən alternativ (külək, günəş və s.) enerji mənbələri tutur. Gündəlik həyatda saxlanması mümkün olan, yenilənə bilən enerji daşıyıcılarına tələbat artır. Beynəlxalq şirkətlər bazarı böyütmək, gəlirlərini artırmaq üçün son 30-50 ildə cəlbedici, əksəriyyət üçün əlçatmaz görünən vasitələri klounlaşdırmaqla, yüksək texnologiyalardan istifadə etməklə konveyerləşdirmə yoluna gedir. Bu isə beynəlxalq təhsil xidmətləri bazarında rəqabəti gücləndirir.

OECD-in hesabatına görə, 2030-cu ildə mövcud ixtisasların böyük bir hissəsinə tələbat xeyli azalacaq və yeni ixtisaslar yaranacaq. Bizim üçün ənənəvi sayılan ixtisaslardan sürücü, tərçüməçi, liftçi, işıqçı və s. ixtisaslara bir müddət sonra tələbat azalacaq. Sovet dövründəki makinaçıların yerini bir müddət öncə kompüter operatorları tutdu, indi onlara da ehtiyac azalır. Kassirlər də artıq lazım deyil, çünki elektron bankçılıq- ödəmə terminalları bu işi tamamilə gerçəkləşdirir. Bu dəyişikliklər işığında müəllim hansı ixtisasın qalib-qalmayacağına şəxsən qərar verməsə də, o, gələcək nəslin bilik-peşə profilini dizayn edən mühəndis kimi diqqəti elə hədəflərə yönəltməlidir ki, dəyişənlərin sayı artsa da, yeni nəsil bu prosesə çevik uyğunlaşa bilsin. Nəticə

olaraq, baş verən miqyaslı dəyişikliklərin fəvqündə duran yeni nəsil yetişdirməliyik. Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, şagirdlərin, tələbələrin şəxsiyyət kimi formalaşmasında, ədəbi irsin öyrənilməsində müəllimin rolu danılmazdır. Müəllim təlim prosesində fasilitator mövqeyindədir. O, dünyagörüşlü, ənənəyə bağlı, yeniliklərlə ayaqlaşan, müasir fikirli gənclər yetişdirməli, onlarda idrak fəallığı, tədqiqatçılıq bacarığı formalaşdırmalıdır. Bütün bunları etmək üçün müəllimlər müstəqil düşüncəli, yaradıcı, təşəbbüskar olmalıdırlar.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, 2021-ci ildə 100 illik yubileyini qeyd edəcək Pedaqoji Universitet “ADPU-2021 Strateji İnkişaf Planı”nda öz missiyasını pedaqoji sahədə təhsil və tədqiqatın əsas mərkəzi olmaq kimi müəyyən etmişdir. ADPU təhsil-tədqiqat-innovasiya mərkəzinə çevrilməli, tədqiqat universiteti statusunu qazanmalıdır. Elm və təhsilin sürətlə inkişaf etdiyi XXI əsrdə bu çox vacibdir. Bu il Azərbaycan Müəllimlərinin XV Qurultayı keçirildi. Bu, müstəqillik dövründə ölkə müəllimlərinin 5-ci ali toplantısı idi. Bildiyimiz kimi, Azərbaycan müəllimlərinin ilk qurultayı 1906-cı ildə keçirilib və qurultay xalqımızın ictimai fikir tarixinə də ilk ümummilli məfkurəvi toplantı kimi daxil olmuşdur.

Azərbaycan pedaqoji ictimaiyyətinin həyatında çox önəmli hadisə olan, 5 ildən bir keçirilən Qurultayın on beşincisində öz işini “Gələcəyə baxış” konsepsiyası əsasında qurması təsadüfi deyildi. Müəllimlərimizin növbəti ali məclisi təntənəli açılışdan sonra öz işini məhz “Ümumi təhsil: bu günə və gələcəyə baxış” devizi altında – təhsilin məzmunu; şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi; müəllim və cəmiyyət; ümumi təhsilin idarə olunması mövzularında bölmələrdə, eləcə də “Peşəyönümü işinin təşkili və peşə təhsilinin təbliği”, “Ali təhsil: mövcud vəziyyət, perspektivlər”, “Təhsildə innovasiyalar” adlı panellərdə davam etdirdi. Məruzə və çıxışlarda müstəqil ölkənin təhsil sisteminin çağdaş durumu və inkişaf perspektivləri geniş müzakirə olundu, qarşıda duran önəmli vəzifələr konkretləşdirildi və cari inkişaf konsepsiyası müəyyənləşdirildi.

Bu ənənəni layiqincə davam etdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi davamlı inkişaf siyasəti, elm və təhsilə göstərdiyi xüsusi diqqət və qayğı, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın bu önəmli sahənin problemlərinin həllini daim nəzarətdə saxlaması təhsil ictimaiyyətinə geniş imkanlar yaradır. Məhz bu diqqət və qayğı nəticəsində son 5 ildə pedaqoji kadr hazırlığında, müəllimlik peşəsinə maraqla ciddi dəyişikliklər yaşanır.

Ötən tədris ilində 500-dən çox bal toplayıb müəllimlik peşəsinə 1-ci yerdə seçən abituriyentlərin sayı 25 nəfər olduğu halda, bu tədris ilində həmin göstərici ölkə üzrə 2090 nəfər, ADPU üzrə isə 566 nəfər olmuşdur. Bu, Pedaqoji Universitetin timsalında nəticənin 22 dəfə yaxşılaşması deməkdir və bizə yaxın gələcəkdə yeni nəsil müəllim hazırlığı üçün böyük ümidlər verir.

İndi əsas iş bu gənclərə ümummillə lider Heydər Əliyevin təbirincə desək, “nəyi və necə öyrətməyimizdən asılı olacaqdır”.

Biz əldə edilmiş uğurlarla kifayətlənməməli, qarşımızda dayanan strateji hədəflərə, ali məqsədlərə çatmaq üçün əzmlə, fədakarlıqla çalışmalıyıq. Universitetin fəaliyyətinin gücləndirilməsi, şəffaf və obyektiv tədris mühitinin təmin edilməsi, məzmun və keyfiyyətin yüksəldilməsi, akademik mühitin formalaşdırılması, peşəkar menecmentin tətbiqi, təhsildə beynəlmilləşmə, ikidilli təhsil, ikili diplom, xaricdə doktorantura, tanınmış və nüfuzlu beynəlxalq təhsil mütəxəssislərinin universitetə cəlb edilmələri, tələbə təşəbbüslərinin dəstəklənməsi olduqca vacibdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda ikinci strateji istiqamət olaraq təhsil sahəsində insan resurslarının müasirləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Bu istiqamət innovativ təlim metodlarını gerçəkləşdirən, təhsilin məzmununun səmərəli mənimsənilməsinə nail olan səriştəli təhsilverənlərin formalaşdırılmasına xidmət edir. Bu hədəf həm də özündə təhsilverənlərin peşəkarlığının yüksəldilməsi, təhsilalanların uğurlarının qiymətləndirilməsi üzrə yeni sistemlərin qurulmasını, təhsilalanların istedadının aşkar olunması və inkişafını, xüsusi qayğıya ehtiyacı olanlar üçün inklüziv təlim metodologiyasının yaradılmasını ehtiva edir.

Əminliklə qeyd etməliyik ki, ADPU təhsil sahəsində görülən işlərdən irəli gələn vəzifələrin uğurla həyata keçirilməsində, ölkəmizin maddi dəyərlərinin, iqtisadi potensialının insan kapitalına çevrilməsində bilavasitə iştirak edərək progressiv Azərbaycan müəllimi obrazının yaradılmasına öz töhfəsini verəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. ADPU. 2018-2021-ci illər üzrə strateji inkişaf planı. Bakı: ADPU nəşriyyatı, 2018, 71 s.
2. Əliyev H. Müstəqil Azərbaycan Respublikası Gənclərinin I Forumunda nitqi. “Azərbaycan” qəzeti, Bakı, 1996, 6 fevral
3. <https://www.muallim.edu.az/news.php?id=3493>
4. <http://azedu.az/az/news/10839>
5. <https://muallim.edu.az/news.php?id=3295>
6. <https://www.english.com/blog/education-trends/>
7. <https://www.eschoolnews.com/2018/01/05/industry-experts-10-education-trends-2018/>

деятельности, а подготовка учителей - вопросом национальной безопасности. Чтобы воспитать будущее поколение, которое будет соответствовать предприимчивым качеством, будущий учитель должен быть независимым, творческим и предприимчивым.